

11 Eylül 2001 Terör Saldırıları Sonrasında Terörizmin Avrupa Güvenlik Mimarisine Etkilerinin Analizi

The Analysis Of The Effects Of Terrorism On The European Security Architecture After The September 11, 2001 Terror Attacks

Serhat GÜZEL*

* Milli Savunma Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi, ATASAREN, Güvenlik ve Strateji ABD, Güvenlik Araştırmaları

E-mail: serhatguzel001@gmail.com

 ORCID: orcid.org/0000-0001-6569-9041

Öz

Terör ile ilgili çok farklı tanımlama girişimlerinin olduğu bilinmesine rağmen bugüne kadar literatürde kabul gören ortak bir tanımlama yapılması mümkün olmamıştır. Ancak tanımlanması nasıl yapılırsa yapılsın terör, masum ve savunmasız insanları sindirmek ve teröristlerin ulaşılmasını arzu ettiği sindirilmişlik algısının yaratılabilmesi için etkili bir araç olmuştur. Geçmiş dönemlere göre günümüzde gerçekleştirilen terör eylemleri, haberleşme vasıtalarının gelişmesiyle beraber etkisini de arttırmıştır. Dünyanın neresinde yaşanırsa yaşansın terör saldırılarından insanlar anında haberdar olmakta, bu sayede terörist faaliyetlerin temel gayesi olan hedef kitleyi etkileme amacı gerçekleşmektedir. 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde meydana gelen terör saldırıları devletler tarafından yüzde yüz güvenliğin sağlanamayacağı anlaşılmıştır. ABD'de yaşanan bu saldırılardan sonra Birlik sınırları içerisindeki Madrid ve Londra saldırılarının yaşanması, terörle mücadele kapsamında devletlerin ortaklaşa kararlar alınması gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Çalışmada 11 Eylül 2001 Terör Saldırıları'nın ardından Madrid ve Londra'da yaşanan bombalama eylemleri neticesinde Avrupa Birliği (AB) karar vericileri tarafından Birlik sınırları içinde terörizmi ortadan kaldırmak adına atılan adımlar incelenecektir. Bu bağlamda kolektif güvenliğin inşa edilmesi kapsamında meydana gelen strateji belgeleri ve Terörizm Durum ve Eğilim Raporlarının (Terrorism Situation and Trend Report / TESAT) analizi gerçekleştirilerek, alınan kararların Avrupa Güvenlik Mimarisi'ne etkilerinin analizi yapılacaktır. Bu amaca ulaşmak için çeşitli haber, belge, makale, kitap ve rapor taranarak oluşturulan literatürde içerik analizi ve yorumlamacılık yöntemleri kullanılarak bugüne kadar oluşturulmuş belgelerin terörle mücadele konusunda ne kadar başarılı olduğu ve uygulanan tedbirlerin etkili olup olmadığının analizi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Terör, Din Motifli Terörizm, Güvenlik Stratejisi Belgeleri, TESAT Raporları

Abstract

Although it is known that there are very different identification attempts related to terrorism, it has not been possible to make a common identification accepted in the literature to date. But no matter how it is defined, terror has been an effective tool to intimidate innocent and vulnerable people and create a perception of intimidation that terrorists desire to reach. In comparison with the previous periods, terrorist acts carried out today have increased their influence with the development of means of communication. No matter where it occurs in the world, people are instantly aware of terrorist attacks, thus the goal of influencing the target audience, which is the main goal of terrorist activities, is realized. The terrorist attacks in the United States (USA) on September 11, 2001 have made it clear that one hundred percent security cannot be ensured by the states. After these attacks in the United States, the Madrid and London attacks within the borders of the Union revealed that states should take joint decisions in the fight against terrorism. The study will examine the steps taken by European Union (EU) decision makers to eliminate terrorism within the borders of the Union as a result of the bombings in Madrid and London after the September 11, 2001 terrorist attacks. In this context, analysis of strategy documents and Terrorism Situation and Trend Report (TESAT) within the framework of building collective security will be carried out and the effects of the decisions taken on the European security architecture will be analyzed. In order to achieve this goal, content analysis and interpretation methods in the literature created by scanning various news, documents, articles and books will be used to analyze how successful the documents created so far have been in fighting terrorism and whether the measures implemented have been effective.

Keywords: European Union, Terrorism, Religious Terrorism, Regional Security Strategy Documents, TESAT Reports

To Cite This Article/Bu Makaleye Atıf İçin: Güzel, S. (2021). 11 Eylül 2001 Terör Saldırıları Sonrasında Terörizmin Avrupa Güvenlik Mimarisine Etkilerinin Analizi. *Journal of Diplomatic Research*, 3(1), 51-69.

GİRİŞ

Güvenlik kavramı insanoğunun farkında olmadan varlığına ihtiyaç duyduğu en temel gereksinimlerin başında gelmektedir. Tüm canlıların varlıklarını devam ettirebilmeleri güvenliklerini elde etmiŐ olabilmelerine bağlıdır. Lakin sadece güvenliği elde etmiŐ olmak yeterli değildir. Zira elde edilen güvenliğin devamını ve bekasını sağlamak gerekmektedir. Güvenlik kavramını yazın dilinde ve diyaloglarda sürekli kullanılmasına rağmen literatürde genel kabul gören geçerli bir tanımının yapılması kolay olmamıştır. Kavramın tanımının kolay yapılamayacağını belirten ilk düşünür Arnold Wolfers olmuştur. Wolfers 1952 yılında kaleme aldığı “*National Security As an Ambiguous Symbol*” adlı eserinde güvenlik kavramının “*hangi değerlerin, hangi tehditlerden, hangi araçlarla, hangi maliyetle?*” sorularına cevap bulması gerektiğine işaret etmiŐtir. Güvenlik kavramı genel bir ifadeyle tehlike barındıran unsurlardan izole olarak güven hissi içinde bulunmak anlamına gelmektedir.

Bu Őartlar altında güven hissinin tesis edilmesi iki Őarta bağlı bulunmaktadır. Bu Őartlardan ilki sahip olduğumuz madde veya varlıklara yönelik bir tehdidin bulunmaması halidir. İkinci koŐul ise Őayet bir tehdit bulunuyorsa bu tehdidi yok edecek gerekli altyapı ve planlara sahip olunmasıdır. Güvenlik kavramının muğlak olmasının bir diğer sebebi ise bilimsel Őartlarda “*nasıl analiz edilmesinin gerektiği ve ne olduğu*” hususunda ortak bir görüŐ bulunmamasıdır. Güvenlik bir araç mıdır? Bir sorun alanı mıdır? Bir araştırma programı mıdır? veya Bir disiplin midir? Alastair Buchanan bu muğlak özelliklerinden dolayı güvenlik kavramını “*Güvenlik pek çok anlamı bünyesinde barındıran bir kavramdır*” sözleriyle tanımlamaktadır. Görüldüğu üzere güvenlik kavramının çok geniŐ bir tanımlama aralığı olmasına rağmen üzerinde uzlaŐı sağlanan bir açıklama üretilememiŐtir.

Güvenlik kavramında olduğu gibi terör kavramı üzerinde genel kabul gören ve ortak uzlaŐıya varılan herhangi bir tanım üretilememiŐ olsa da insanlığı hedef alan en önemli tehditlerin başında terör gelmektedir. Farklı kesimler ve farklı düşüneler birbirinden ayrı

Şekilde terör tanımlaması yapmaya çalıŐmıŐtır. Genel ve soyut olarak özetlersek terör insanlığın varoluŐundan beri kendini göstermiŐ ve tehdit unsuru olarak varlığını sürdürmüŐtür. Terörizmi ilk tanımlama çabası 1930-1935 yılları arasında Brüksel’de gerçekleştirilen Ceza Hukukunun BirleŐtirilmesi Konferansları’nda (*International Conferences for the Unification of Criminal Law between 1930-1935*) yapılmıştır. Bu Konferanslar’da “*Ortak bir tehlike oluŐturabilecek araçların kasıtlı kullanımı kullanan kiŐi ya da kiŐilerin terörizm eylemini temsil eder. KiŐilerin yaŐam, özgürlük veya fiziksel bütünlüğüne karşı tehdit olan bu eylemler devlet mülkiyeti ile cezalandırılır*” açıklaması yapılmıştır. Aktardığımız bilgilerden de görüldüğu üzere ideal bir uluslararası sistem kurabilmek amacıyla 1. Dünya SavaŐı’nın bitmesinden kısa bir süre sonra gerçekleştirilen çeşitli konferanslarda terörizmin, kiŐilerin yaŐam ve özgürlüklerini hedef aldığı ve bu eylemlerin faillerinin devlet mekanizmasıyla cezalandırılması gerektiği ifade edilmiŐtir.

Genel anlamda terör eylemleri tarihsel süreç içinde tüm devletlere zarar verirken özellikle 1991 sonrasında artış göstermiŐtir. AB müktesebatı kapsamında Soğuk Savaş sonrasında Maastricht Antlaşması (AB Kurucu Antlaşması)’nın onaylanması ile beraber terörle mücadele konusunda daha kapsamlı çalışma yollarına gidilmesi kararları alınmasına rağmen 1995 yılında Paris Metro’sunda gerçekleştirilen bombalı terör eylemi aslında dünya genelinde hiçbir bölgenin güvenli olmadığına iŐareti olarak karşımıza çıkmaktadır.

11 Eylül 2001 tarihinde ABD’de gerçekleştirilen terör saldırıları sonrasında ise terörle mücadele konusunda daha kapsamlı tedbirlerin alınması gerektiği ortaya çıkmıştır. Dünya genelindeki tüm devletlerin terör tehdidiyle karşı karşıya kalabileceği, terörizm olgusunun küresel bir soruna evirildiği anlaşılmıştır.

Bu bağlamda çalışmada 11 Eylül 2001 Terör Saldırıları sonrasında AB’nin güvenlik ve terör konularında aldığı tedbirlerin analizi yapılmıştır. Özellikle Birlik sınırları içinde meydana gelen Madrid ve Londra bombalamalarından sonra Avrupa Konseyi’nin strateji belgeleri ve diğer dokümanlar analiz edilerek terörle

mücadele konsepti anlaşılmaya çalışılmıştır. Strateji belgelerinin, Avrupa'daki terör eylemlerinin tespit edilmesi ve gerekli önlemlerin alınmasına faydalı olup olmadığı, istenilen etkiyi gösterip göstermediği ve ulaştırılması arzu edilen amaçlara ne derece etkisinin olduğu da bu kapsamda analiz edilecektir.

TARİHSEL ARKA PLAN

Avrupa Topluluğu (AT) terörizmin önüne geçmek ve Topluluk sınırları içinde gerekli farkındalığı yaratabilmek adına girişimlerde bulunmaya ilk kez 1970'li yıllarda başlamıştır. 1976'da kurulan Terörizm, Radikalizm, Aşırılıkçılık, Şiddet ve Enternasyonalizm (Terrorism, Radicalism, Extremism, Violence, Internationalism/ TREVI) yapılanması ilk girişim olarak karşımıza çıkmaktadır. TREVI çalışma gruplarının oluşturulması ile beraber AT üyesi devletlerin kolluk birimlerinin birbirleri ile etkili bir biçimde koordine edilmesi ve oluşturulan kolektif çalışma sistemi sayesinde terörizme karşı etkili bir savunma mekanizması oluşturulması amaçlanmıştır. 1970'li yıllardan itibaren AT üyesi devletlerin devam eden siyasi göçler ve bununla beraber devam eden iltica hareketleri, devletlerin polis ortaklığı konusunda ciddi işbirliği oluşturmaları ihtiyacını doğurmuştur. Bu bağlamda AT üyesi devletler arasında terörizme karşı "*Hükümetler Arası İşbirliği Süreci*" başlamıştır. İlk olarak 1976'da bir araya gelen çalışma grupları devletler arasında istihbari bilgi paylaşımı prensibi ile hareket etmişlerdir (Trevi, Europol and the European State, 1993). İlerleyen dönemlerde AT'na kabul edilen diğer devletler çalışma sistemi içerisine dâhil edilmiş olup AT'na üye olmayan bazı devletlerin gözlemci statüsüyle çalışmalara iştirak etmeleri mümkün olmuştur. Bu kapsamda ABD, Avusturya, Fas, Kanada, İsviçre, İsveç ve Norveç gözlemci statüsüyle katılım sağlayarak çalışmalara iştirak etmişlerdir.

27 Ocak 1977 tarihinde Strasbourg'da yapılan toplantının ardından Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi (*European Convention On The Suppression Of Terrorism*) yürürlüğe girmiştir (Europe Convention on the Suppression of Terrorism, 1978). Avrupa Kon-

seyi'nce hazırlanan bu sözleşme günümüzde geçerliliğini muhafaza etmektedir. Sözleşmenin en önemli özelliği Birlik müktesebatı içinde o güne kadar terörle mücadele alanında oluşturulmuş ilk resmi belge olmasıdır. 1977'de ortak hukuki bir sistem üzerinde çalışmalara başlanarak Avrupa Adli Alanı (*European Judicial Area*) oluşturulmak istenmiş fakat bu konuda tam bir sonuca ulaşılamamıştır.

1985'de AT'na üye olan beş devlet tarafından "*Schengen Antlaşması*" imzalanmış ve taraf devletler arasında bazı sınır mevzuatlarının esnetilmesi hususunda karara varılmıştır (Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, 1985). Ancak bu süreç ile beraber, sınır kontrollerinde yaşanan serbestliğin terör unsurlarınca avantaja çevrilmesi endişesi doğmuştur. Ortaya çıkan bu problem ile mücadele etmek amacıyla 7 Şubat 1992'de AT üyesi devletlerin temsilcileri tarafından imzalanan Maastricht Antlaşması (AB Kurucu Antlaşması) 1 Kısım 1993'de yürürlüğe girmiş ve Avrupa Birliği (AB) kurulmuştur (Özdal, 2020: 117). Birlik sınırlarında mevcudiyetlerini devam ettiren 12 devlet tarafından yapılan müzakereler neticesinde imzalanan Antlaşma içerisinde açık bir terör tanımı yapılmamış olmasına rağmen "*Adalet ve İçişleri Alanlarında İşbirliği*" (Treaty on European Union, 1992: 131) kapsamı altında terörist faaliyetlere karşı takınılacak ortak fikir birliğinden bahsedilmiştir (Maastricht Treaty). Maastricht Antlaşması'nın Adalet ve İçişleri Alanlarında İşbirliği sonucunda Avrupa Polis Ofisi (*European Police Office/ EUROPOL*) kurulması da kararlaştırılmıştır.

15/16 Aralık 1995 tarihinde ise Avrupa Konseyi tarafından Madrid'de bir zirve gerçekleştirilmiştir. Bu zirvede AB üyesi devletlerin tek para birimine geçişi, istihdam ile ilgili konular, terörizm, ırkçılık ve dolandırıcılık ile mücadele konularında bazı kararların alınması gerçekleştirilmiştir. Zirve sonucunda terörle mücadele hususunda özellikle silah kaçakçılığı, finansman ve kara para aklama üzere operasyon yöntemlerine ilişkin daha iyi bilgi sağlamak için terörist gruplarla ilgili operasyonel bilgi alışverişinde bulunulması kararlaştırılmıştır. Ayrıca uluslararası mevzuat hükümleri göz önünde bulundurularak her türlü

cezasızlık riskini ortadan kaldırmak için yargı makamları arasında koordinasyon ve işbirliğinin iyileştirilmesi, terör eylemlerinden sorumlu olanların sahip yargı makamlarına sevk edilmesi, iade yoluyla yargılanması ve verilen cezaların çekilmesi konularında antlaşmaya varılmıştır (European Council, 1995). Söz konusu zirve, terör konusunda ilk defa ayrıntılı bir çalışma yapılması açısından önem arz etmektedir.

10 Kasım 1997’de Avrupa Birliği Antlaşmasını, Avrupa Topluluklarını kuran Antlaşmaları ve ilgili bazı Kanunları değiştiren Amsterdam Antlaşması’nın imzalanması neticesinde özellikle terörizm, kişi kaçakçılığı ve çocuklara yönelik suçlar, yasadışı uyuşturucu kaçakçılığı ve yasadışı silah kaçakçılığı, yolsuzluk ve dolandırıcılık gibi oluşumlarla mücadele edileceği bildirilmiştir (Treaty of Amsterdam, 1997). Fransa’nın son onay belgesini tevdi merci olan İtalya’ya iletmesinin ardından 1 Mayıs 1999’da yürürlüğe giren antlaşmayı imzalayan devletler tarafından organize suç, terörizm ve yasadışı uyuşturucu kaçakçılığı alanlarında suç eylemlerinin kurucu unsurları ve cezalarla ilgili asgari kuralları belirleyen tedbirleri aşamalı olarak kabul etmek hususlarında mutabakat sağlanmıştır. Bu kapsamda Amsterdam Antlaşması ile terörizm konusunda yeni düzenlemeler hayata geçirilmiştir. 1999 ve 2001 yılları arasındaki dönem AB’nin güvenlik politikalarını uygulaması açısından önemlidir. Bu dönemde Helsinki Avrupa Konseyi kararları ile beraber Nice Antlaşması sayesinde AB Üyesi devletlerin tüm konularda gelişmiş işbirliğine yönelik adımlar atması sağlanmıştır (Barnutz, 2010).

Aktardığımız bilgilerden de anlaşıldığı üzere 1970 yılından itibaren terörle mücadele konusunda girişimlerde bulunan AB, almış olduğu kararlar çerçevesinde sadece Birlik sınırları içinde terör unsurlarından ve faaliyetlerinden korumak açısından bazı tedbirlerin alınmasını sağlamıştır. Bölgesel güvenlik bağlamında alınan bu tedbirlerin, 11 Eylül 2001’de ABD’de gerçekleştirilen terör saldırıları sonrasında kısmen de olsa geçerliliğini yitirdiği anlaşılmıştır. Zira AB’nin, genel çerçevede terörle mücadele etme konusunda sadece

Birlik sınırlarının güvenliğini değil, küresel anlamda bir işbirliği sürecine gitmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

11 EYLÜL 2001 TERÖR SALDIRILARI SONRASINDA AVRUPA’DA YAŞANAN GELİŐMELER

11 Eylül 2001’de ABD’de El-Kaide örgütü tarafından gerçekleştirilen terör eylemleri neticesinde tehlikenin küresel bir hal aldığı ve hiçbir devletin tamamıyla güvende olmadığı anlaşılmıştır. 21 Eylül 2001’de olağanüstü gerçekleştirilen AB Konseyi Toplantısında AB’nin terörle mücadele konusunda gerekli ivmeyi kazanması ve ABD ile dayanışma ve işbirliğinin tesis edilmesine yönelik girişimlerde bulunulmuştur. Toplantıda alınan kararlar çerçevesinde Avrupa Terörle Mücadele Politikası (*European Counter Terrorism Policy*) oluşturulmuş olup uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi ve terörizm finansmanın engellenmesi ile ilgili kararlar alınmıştır (European Council Meeting, 2001). AB’nin küresel olarak Birlik üyesi olmayan diğer devletler ile koordine kurarak işbirliği sağlayacağı ve uluslararası toplumun bölgesel çatışmaları önleme ve istikrara kavuşturma çabalarında daha büyük bir rol oynayacağı bildirilmiştir. Alınan bu kararlar neticesinde Wolfers’ın güvenlik kavramının “*hangi değerlerin, hangi tehditlerden, hangi araçlarla, hangi maliyetle?*” sorularına cevap bulması gerektiği konusundaki açıklamaları ile uyuşan bir durumla karşılaşıldığı söylenebilir.

Terörle Mücadele Politikası çerçevesinde alınan kararlar řu şekildedir (Conclusion and Plan of Action of the Extraordinary European Council Meeting, 2001):

- Polis ve Yargı Usulleri Konusunda İşbirliği Geliştirilmesi,
- Uluslararası Bağlamda Hukuki Vasıtaların Kuvvetlendirilmesi,
- Terörist Unsurların Mali Trafik Akışının Engellenmesi,
- Hava Taşımacılığı Güvenliğinin ve Önlemlerinin Arttırılması,
- AB’nin Küresel Politik Eylemlerinin Koordine Edilmesi.

ABD’de gerçekleştirilen terör saldırılarından sonra

AB Konseyi tarafından bazı düzenlemelerin yapılması 11 Mart 2004'de Madrid'de gerçekleştirilen ve 191 kişinin öldüğü tren bombalanması (2004 Madrid Train Attacks, 2004) ve bu saldırıdan yaklaşık 16 ay sonra Londra'da yaşanan iki farklı bombalama sonucunda ise 52 kişinin hayatını kaybetmesine engel olamamıştır (London Bombings of 2005, 2005). Birlik sınırları içinde yaşanan bu iki saldırıdan sonra terörle mücadele konusunda daha ciddi önlemlerin alınması gerektiği anlaşılmıştır.

191 ölümlü vahşice ortaya çıkan tehdidin belirginliği, kurumsallaşmayı hızlandırmak için siyasi bir zorunluluk haline gelmiştir (Argomaniz, 2009). 11 Mart 2004'de Madrid'de yaşanan terör saldırısından iki hafta sonra Brüksel'de "*Terörle Mücadele Deklarasyonu (Declaration On Combating Terrorism)*" yayınlanmıştır. Bu bildiğe kapsamında terörle mücadele konusunda önemli kararların alınması sağlanmıştır. Özellikle EUROPOL ve Avrupa Adli İş Birliğini Geliştirme Birimi (*European Agency for the Enhancement of Judicial Cooperation/ EUROJUST*) gibi organların etkin bir şekilde kullanılacağı, istihbarat değerlendirme aşamasında görev yapan AB birimlerinin kapasitesinin arttırılacağı ve teröristlerin silah teminlerini engellemek için ortak çalışmaların yapılacağına yönelik kararlar alınmıştır (Declaration on Combating Terrorism (DOCT), 2004). Bildirgenin 14. maddesi gereği "*Terörle Mücadele Koordinatörlüğü (The Position of a Counter-Terrorism Coordinator)*" oluşturulmuştur. Koordinatörlük AB Konseyi'nin terörle mücadele konularında sekreteryaya çalışmalarını yapacak ve raporlama aracılığıyla düzenli bilgi akışının sağlanmasından sorumlu olacaktır. Dönemin AB Konseyi genel sekreteri Javier Solana tarafından koordinatörlüğün başına Gijs de Vries atanmıştır (NATO Review Articles, 2005).

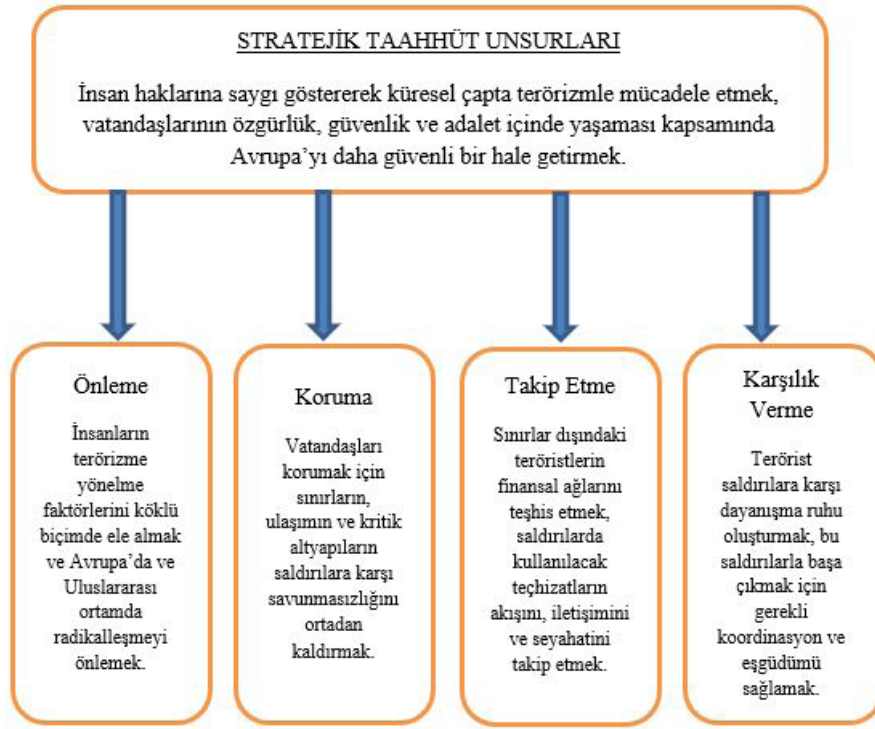
AVRUPA GÜVENLİK STRATEJİSİ BELGESİ

Avrupa Güvenlik Strateji Belgesi (*AGS/European Security Strategy Document*) 8 Aralık 2003'te Brüksel'de "*Daha İyi Bir Dünyada Güvenli Bir Avrupa (A Secure Europa in a Better World)*" şeklindeki kapak sayfası

ile imzalanmıştır. 12 Aralık 2003'te Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen belge genel sekreter Javier Solana'nın girişimleri sayesinde hazırlandığından dolayı "*Solana Belgesi*" olarak da nitelendirilmektedir. Avrupa Güvenlik Stratejisi adında hazırlanan belgenin en önemli özelliği ise AB Konseyi tarafından hazırlanan ve onaylanan ilk güvenlik stratejisi belgesi olmasıdır. Belgede devletlerarasındaki ilişkilerin güvenliğin tesis edilmesi aşamasında önemli bir yer tuttuğunu ve Avrupa ülkelerinin barış içinde yaşama isteğinde kararlı olduğu bildirilmektedir (DOCT, 2004).

Belgede, terörle mücadele konusunda ABD ile kurulacak koordinenin çok önemli olduğu, kolektif güvenlik kapsamında üye devletlere ciddi sorumluluklar düştüğü ve karmaşık sorunların çözümünde devletlerin tek başlarına yeterli etkiyi gösteremeyeceğine dair değerlendirmeler bulunmaktadır. Ayrıca küresel güvenlik ve daha iyi bir dünya inşa etmek için AB'nin kaçınılmaz bir sorumluluğu bulunduğunun altı da çizilmektedir. Güvenlik kuvvetlerinin terörizmle mücadele için önemli bir unsur olduğu ve bu gücün elastikiyet kazanması gerektiği, sadece askeri güç ile değil siyasi açıdan da kararlı bir politika takip edilmesi gerektiği bildirilmektedir. Belgede bölgesel çatışmaların, başarısız devletlerin ve kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi gerektiğine dair çıkarımlar bulunmaktadır. Avrupa Güvenlik Stratejisi Belgesi'nin en önemli farklarından bir diğeri ise terörizm kavramının detaylı bir açıklamasının yapılmış olmasıdır. Belgede terörizmin hayatları riske attığı, büyük maliyetler getirdiği ve toplumların hoşgörüsünü baltalayarak stratejik bir tehdit barındırdığından bahsetmektedir. Terörist hareketlerin elektronik vasıtalarla artan bir şekilde birbirine bağlandığını ve büyük kayıplara neden olduğunu belirtmektedir. Belgede terör olaylarının küresel bir tehdit olduğu ve şiddetli dini aşırılıklar ile bağlantılı bulunduğunu, El-Kaide terör örgütünün Birlik sınırlarında barındığını ve bu tehdidi ortadan kaldırabilmek için Avrupa'daki tüm devletlerin uyumlu bir politika takip etmesi gerektiği üzerinde durulmuştur.

AB TERÖRLE MÜCADELE STRATEJİLERİ

Şekil-1: Stratejik Taahhüt Unsurları

AB Terörle Mücadele Stratejisi (*The EU Counter-Terrorism Strategy*) Avrupa Konseyi tarafından 30 Kasım 2005'te onaylanmıştır. Belgenin giriş kısmında terörist faaliyetlerin tüm devletler ve halklar için bir tehdit unsuru olduğu ve devletlerarasındaki karşılıklı bağımlılığın, teknoloji ve kaynakların serbest dolaşımının terörist unsurlarca istismar edilerek bu koşullardan faydalandıkları bildirilmektedir. AB'nin küresel güvenliğe katkıda bulunma ve güvenli bir küresel ortam oluşturma hususunda kararlı olduğu belirtilmektedir (EU Counter-Terrorism Strategy, 2005).

Belgede mevcut uluslararası terör tehdidinin dünyanın birçok yerinde etkili olduğu ve kök saldığı, AB'nin Birlik sınırları dışındaki devletlerle işbirliği halinde olması gerektiğı ayrıca Kuzey Afrika, Ortadoğu ve Güneydoğu Asya dâhil olmak üzere tüm bölgelerin ihtiyaç duyacağı yardımların sağlanmasının üzerinde durulmuştur.

30 Kasım 2005'te onaylanan Terörle Mücadele Stratejisi sonrasında Avrupa'da yaşayan göçmen Müslüman kesime yaklaşım tarzlarında bazı farkındalıklar oluşmaya başlamıştır. İngiliz köşe yazarı Ash (2006) bir makalesinde; "Avrupa'ya zamanında yerleşen Müs-

lüman kesimin ve onların ikinci-üçüncü kuşak ardıllarının birçok sorunla karşı karşıya kalarak yabancılaştıklarını, bu durumun devam etmesi sonucunda ise Avrupa'nın farklı sorunlarla yüzleşmek zorunda kalacağını" belirtmiştir. Bu konudaki akademik çalışmalarda insan haklarına yönelik normatif argümanın, ırk, milliyet, cinsiyet, din ve benzerlerinden bağımsız olarak tüm bireyler için eşitlik ve özgürlük öngören liberalizmin etik özünden kaynaklanması gerektiğı, Avrupa'da terörle mücadele kapsamında uygulanan politikalarda insan haklarına saygılı şekilde hareket edilmesinin gerekli olduğu açıklanmaktadır (O'Brien, 2016).

Belgenin terörle mücadele konsepti aşamasında 4 ana faktörden bahsedilmektedir. Bu faktörler; yukarıdaki şekilde gösterildiğı biçimde; **önleme** (prevent), **koruma** (protect), **izleme** (pursue) ve **karşılık verme** (respond) başlıklarından oluşmaktadır.

Önleme

Önleme, insanların terör örgütlerine yönelmelerini engellemek adına alınması gereken tedbirlerden ve stratejiden bahsetmektedir. Bu stratejide din motifi

radikal terör örgütlerine karşı tedbirler alındığını, terörist eylemlerin hiçbir zaman haklı arayışlar olmadığını ve mazeret barındırmadığı açıklanmaktadır. Önlemenin tam anlamıyla yapılabilmesi için AB içinde ve dışında kültürler arası diyalogu geliştirmenin, internetin kötüye kullanılmasının engellenmesinin ve deneyimlerin paylaşılmasının önemli olduğunu açıklamaktadır.

Koruma

Belgede, koruma unsurunun Terörle Mücadele Stratejisi'nin en önemli parçası olduğu belirtilmektedir. Etkili AB kolektif eylemleri ile sınır güvenliği, ulaşım ve karşılıklı bağımlılık konularında sorunların giderilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca ulaşım güvenliği kapsamında havaalanlarının caydırıcılığını arttırmak için etkili bir bilgi sistemi kurulması, biyometrik bilgilerin kimlik bilgilerine dâhil edilmesi ve tehdit değerlendirmelerinin kıymetlendirilmesi gerektiği bildirilmiştir.

Takip

Takip konusunda AB üyesi devletlerin insan haklarına saygı gösterme konusunda taviz vermeyeceği açıklanmıştır. Sınır ötesindeki terör unsurlarının da takip edilmesi gerektiği ve eyleme geçmeden önce gerekli bilgi akışının sağlanacağı bildirilmiştir. Tehdit konusunda birliğin ortak bir anlayış benimseyeceğini, ulusal güvenlik ve istihbarat birimlerinin EUROPOL'ü bilgilendirmeye devam edeceği belirtilmektedir. Terör unsurlarının AB'deki bankalarda bulunan tüm mali varlıklarının dondurulduğu ve terörizmin finansmanını engellemek için gerekli altyapı hazırlık çalışmaları yapıldığı değerlendirilmektedir.

Karşılık Verme

Belgenin karşılık verme kısmında terörist saldırı riskinin sifira indirilmesi hedefiyle AB sınırları boyunca terörist saldırı ihtimallerini en düşük seviyede tutma amacı bulunmaktadır. AB üyesi devletlerin herhangi acil bir durumda saldırılara karşı acil yanıt verme yeteneklerinin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Terör saldırılarından mağdur olan insanların ailelerine

gerekli yardımın yapılması bu konuda uluslararası örgütlerle koordine kurulması istenmektedir.

AVRUPA GÜVENLİK STRATEJİSİNİN UYGULANMASINA DAİR RAPOR

Avrupa Güvenlik Stratejisinin Uygulanmasına Dair Rapor (*Report on the Implementation of the European Security Strategy*) AB konseyi tarafından 11 Aralık 2008'de Brüksel'de onaylanmasını takiben yürürlüğe girmiştir (Report on the Implementation of the European Security Strategy, 2008). Avrupa Güvenlik Stratejisi'nin 2003 yılında yürürlüğe girmesi ile beraber komşuluk politikaların ve ortaklarla ilişkilerin güçlü biçimde devam ettiği belirtilmektedir. Ancak Avrupa'nın Soğuk Savaş sonrası dönemden daha karmaşık ve zor tehditlerle karşı karşıya olduğunun analizi yapılmaktadır (Report on the Implementation of the European Security Strategy, 2008). Ayrıca bu raporun Avrupa Güvenlik Stratejisi'nin yerini almadığı giriş kısmında vurgulanmaktadır.

Raporda terörizm tehdidinin Birlik sınırlarında halen büyük bir tehdit olmaya devam ettiği belirtilmektedir. AB içinde terörle mücadele konusunda birçok hamle yapıldığı, ancak daha fazla çalışma ve etkili bir koordinasyon sistemi kurulmasına yönelik tavsiye kararları mevcuttur.

Avrupa Güvenlik Stratejisinin Uygulanmasına Dair Rapor ile Avrupa Güvenlik Stratejisi ile belirlenmiş bazı konularda eksik ilerlemelerden bahsedilerek özeleştirilmesi sağlanmıştır. Örnek olarak dünya çapında faaliyet gösteren uluslararası kuruluşların ajanslarıyla koordine kurulma aşamasında gerekli etkinliğin gösterilemediği ve bu konudaki ilerlemenin istenilen seviyenin altında kaldığı tespiti yapılmıştır. Raporda Türkiye, Mısır, Ürdün Suudi Arabistan ve Katar gibi bölgesel güçlerle ilişkilerin geliştirilmesi gerektiği de vurgulanmaktadır. Lakin yapılan tespitlerin yerinde olduğu görülmekle birlikte AB'nin sınırları dışında kurmaya çalıştığı ilişkilerde tarihsel olayların yüklemiş olduğu önyargıları aşmakta etkisiz kaldığı anlaşılmaktadır.

Avrupa Güvenlik Stratejisinin Uygulanmasına Dair

Raporun çıkış sürecine kadar AB'nin güvenlik konularında almış olduğu kararlarda bir takım eksiklikler tespit edilmiştir. Bazı temel kavramsal konularda gerekli işbirliği ve uyum sağlanamamıştır. Bu konular;

- Sürdürülebilir demokratik politikaların oluşturulmasında farklı kurumlar arasında eşgüdüm sağlanamaması,
- Çatışma senaryolarına özđü kurum oluşturma sürecinde ortaya çıkan zorluklar,
- Ekonomik reform süreçlerindeki siyasi farklılıkların direnç yaratması,
- AB'nin sivil toplum girişimlerine güvenlikle ilgili değerlerle yatırım yapmak için uygun siyasi ortamı sağlayamaması (Youngs:2007).

STOCKHOLM PROGRAMI

4 Mayıs 2010'da AB Komisyonu tarafından kabul edilen Stockholm Programı, o güne kadar terör ve terörizm konularına en çok atıf yapılan belge olma özelliği taşımaktadır. Programda terör kelimesi 43 kez kullanılmıştır. AB'de terör tehdidinin halen devam ettiği vurgulanmaktadır. AB'nin terörle mücadelede temel hak ve özgürlüklere tam bir saygı içerisinde hareket edeceğine yönelik bilgilendirme yapılmaktadır.

Raporda AB Konseyi tarafından terörizmin finansmanıyla, nakit kaçağçılığıyla ve para hizmetlerinin kötü amaçlı kullanılmasının engellenmesine yönelik çalışmalar yapıldığı açıklanmıştır. Avrupa düzeyinde ortaya çıkan tehditleri analiz edebilmek için ortak parametrelere dayalı bir yöntem arayışı oluşturulmasının gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca terörle mücadele kapsamında EUROPOL ve EUROJUST'dan etkili biçimde yararlanılması gerektiği vurgulanmaktadır. Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC), ve Hindistan ile terörle mücadele konusundaki diyalogların geliştirilmesi, yasadışı göç ile mücadele ve adli işbirliği de dâhil olmak üzere fikri mülkiyet hakları gibi alanları kapsayacak ortak çalışma konularında tavsiye kararları bulunmaktadır.

TERÖRİZMİN FİNANSMANI HAKKINDA GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ STRATEJİ

17 Temmuz 2008'de Avrupa Konseyi tarafından ka-

bul edilen Terörizmin Finansmanı Hakkında Gözden Geçirilmiş Strateji (*Revised Strategy on Terrorist Financing*) çerçevesinde mali konularla ilgili farklı çalışmaların yürütülmesine imkân sağlanmıştır. Belgede terörizm amaçlı eylemlerin planlanması aşamasında mali kaynakların transferinin tespit edilmesi ve engellenmesine yönelik planlamalar mevcuttur. Özellikle kara para aklama ve alternatif para havale sistemlerinin terör örgütleri için önemli hususlar olduğu belirtilmiştir. Ayrıca terör finansman ağlarını bozarak gerekli caydırıcılığı sağlamanın terörle mücadele aşamasında önemli olduğu vurgulanmaktadır (Revised Strategy on Terrorist Financing, 2008).

AB üyesi devletlerin hukuki mevzuatı etkin bir şekilde kullanması tavsiye edilmektedir. Öneri olarak verilen bu karar çerçevesinde Mali Eylem Görev Kuvveti'nin (*Financial Action Task Force/FATF*) terörizmin finansmanın engellenmesine yönelik kullanılması istenmektedir. Mali Eylem Görev Kuvveti terörizmin finansmanını önlemeye yönelik üye devletlere yardımda bulunmaktadır. Ayrıca 2012 yılından itibaren Kitle İmha Silahları (*KİS*)'nin yayılmasının önlenmesi kapsamında görev alanını genişletmiştir. FATF'nin hedefleri, kara para aklama, terörün finansmanı ve uluslararası finans sisteminin bütünlüğüne yönelik diğer ilgili tehditlerle mücadele için standartlar belirlemek ve yasal, düzenleyici ve operasyonel önlemlerin etkili bir şekilde uygulanmasını teşvik etmektir (Financial Action Task Force, Economic Declaration, 1989). FATF'ye **hâlihazırda 37 devlet üye bulunmaktadır.**

EYLEM HÂLİNDEKİ AB İÇ GÜVENLİK STRATEJİSİ

Stockholm Programı'nın (*AB'nin 2010-14 Dönemi Adalet ve İçişleri Programı*) kabul edilmesinin ardından, AB Konseyi 22 Kasım 2010'da İç güvenlik Stratejisi'ni (*Internal Security Strategy*) kabul etmiştir (The European Parliament And The Council, 2010).

İç Güvenlik Strateji Belgesi'nde yasadışı göç, terörizm, siber ve organize suç gibi pek çok güvenlik sorununun değerlendirilmesi neticesinde hiçbir AB üyesi devletin bu tehditlerle tek başına başa

çıkamayacağı belirtilmiştir. Ayrıca AB'nin kriz ve afetlere karşı savunma mekanizmalarının daha çok güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Daha güvenli bir Avrupa için koordineli ve kolektif çalışmanın öneminden bahseden belgede beş adım belirlenmiştir. Bu adımlar (The EU Internal Security Strategy in Action: Five steps towards a more secure Europe, 2010):

- Suç şebekelerini belirlemek ve ortadan kaldırmak,
- Terörizmin önlenmesi, aşırı hareketlerin engellenmesi ve militan temini konularının üstüne gitmek,
- Siber alanda güvenliği sağlamak, siber saldırılarla başa çıkma yeteneğini geliştirmek
- **Sınırların kuvvetlendirilmesi aracılığıyla güvenli ortam oluşturmak,**
- Afetler ve krizlerle mücadele etmek için etkili koordinasyon merkezlerinin oluşturulması.

İç Güvenlik Strateji Belgesi'nde ulaşılmaya çalışılan hususlarda daha etkili mücadele yöntemleri belirlenmiştir. Sınır güvenliğinin artırılması ve yasadışı göçle mücadele kapsamında Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı (Fransızca: Frontières extérieures / FRONTEX) ile daha etkili çalışmaların yürütülmesi amaçlanmıştır. Özellikle insan kaçakçılığı ve yasadışı malzeme kaçakçılığı ile mücadele konusunda önemli atılımların yapılmasına yönelik kararların etkili olduğu değerlendirilmektedir.

AB KÜRESEL GÜVENLİK STRATEJİSİ

Dönemin AB Konseyi Dışişleri ve Güvenlik Politikaları Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini'nin girişimleri sonucunda "AB'nin Dış ve Güvenlik Politikası için Küresel Güvenlik Stratejisi" (A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy) belgesi 29 Haziran 2016'da değerlendirilmesi amacıyla AB Konseyi'ne sunulmuştur. 2003 Strateji Belgesi'nin en önemli özelliklerinden biri Avrupa vatandaşlığı kavramıdır. 2003 senesinde yayınlanan Güvenlik Stratejisi Belgesi'nde vatandaşlık kavramı 3 kez geçerken bu belgede 33 kez kullanılmıştır (Karabel, 2016: 1-9). İki

güvenlik belgesi arasında 13 senelik bir süre olması aşamasında yeni bir güvenlik belgesinin ihtiyacı ya da uzun bir ara olması düşündürücüdür. İkinci güvenlik belgesine duyulan ihtiyacın üye devletlerin kendi aralarında görüşmesini takiben karara bağladıkları ortadadır. Ancak bu görüşmeler 5 sene gibi uzun bir sürede gerçekleştirilmiştir (Özdal, 2020: 292). AB Komisyonu tarafından bu süre zarfında terörizmle mücadele kapsamında hazırlanıp yayınlanan Stockholm Programı ve Terörle Mücadele Stratejisi gibi belgelerin de önemli çalışmalar olduğu değerlendirilmektedir.

2003 AGS'nin giriş bölümünde "Avrupa hiç bugünkü kadar müreffeh, güvenli ve özgür olmamıştı" şeklindeki açılış sözüyle Avrupa'nın normatif gücünün kazanımlarına işaret etmektedir. Ancak 2016 Belgesi'nin giriş bölümü "Güçlü bir Avrupa'ya ihtiyacımız var" cümlesiyle başlamaktadır. 2016 Belgesi'nde daha gerçekçi bir politik yaklaşım benimsendiği söylenebilir. Ayrıca direnç (*resilience*) ve ilkeli faydacılık (*principled pragmatism*) gibi kavramların belgeye dâhil edildiği görülmektedir (A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy, 2016).

Belgenin terörle mücadele ile ilgili bölümünde Birlik sınırlarında etkili terör saldırılarının gerçekleştirildiği, terörle mücadeleye yapılan yatırım ve dayanışma unsurlarının çok önemli olduğu, bu nedenle üye devletlerarasındaki işbirliği ve istihbarat paylaşımının artan bir şekilde devam etmesi gerektiği belirtilmiştir. Bununla birlikte Birlik sınırları içinde meydana gelebilecek bir terör saldırısında kriz yönetiminin etkili gerçekleştirilme ve kritik altyapıların korunması ile hızlı bir toparlanma sürecinin uygulamaya geçirilmesi istenmektedir.

2016'da kabul edilen Küresel Avrupa Güvenlik Stratejisi'ni değerlendirmek üzere iki yıllık süreç içerisinde güvenlik ve savunma alanında belirtilen taahhütlerin durumlarını takip etme amaçlı ilerleme raporu hazırlanmıştır (Timeline: European Cooperation In The Area Of Security and Defence, 2018). 25 Haziran 2018'de yayınlanan bu belgede Avrupa'nın çok büyük bir askeri harcama yaptığını, ancak büyük bir askeri

güç olmaktan uzak kaldığı aktarılmaktadır (Implementing The Global Strategy, 2018). **Bu durumun temel nedenlerinin ise harcamalardaki verimsizlikler, planlama, satın alma veya araştırma konularında birlikte çalışmanın büyük ölçüde kullanılmayan potansiyeli olduğu belirtilmiştir. Ayrıca daha etkili güvenlik ve askeri yetenek kapasitesine sahip olmanın gerektiği vurgulanmaktadır.**

AB Küresel Güvenlik Stratejisinin uygulanmasında etkili olabilmesi için rol oynaması beklenen dört amaç bulunmaktadır. Belgede kullanılan “küresel” kelimesi coğrafi anlamda değil, AB’nin mevcut dış eylem araçlarının kombinasyonu ve kapsamını belirtmek amacıyla yönelik ilk amaç olarak kullanılmıştır. Diğer üç amaç ise; Katılım, Sorumluluk, Sıkı Çalışma ve Ortaklık olarak açıklanmaktadır (Selchow, 2016).

2020 AB GÜVENLİK STRATEJİSİ

24 Temmuz 2020’de AB Komisyonu tarafından onaylanan güvenlik stratejisi belgesinde Birlik sınırlarının farklı faktörlerden dolayı tehdit edildiğini belirtmektedir. Değişen tehditler, iklim değişikliği, demografik eğilimler ve Avrupa sınırları ötesindeki siyasi istikrarsızlıkların Avrupa’nın güvenlik ortamını etkilediği vurgulanmaktadır. Gerçekleşebilecek olası saldırıların bir anda yaşanabileceği ve hazırlıksız yakalanma riskinin bulunduğu açıklanmaktadır. Ancak genel anlamda istihbarat paylaşımı ve artan işbirliği süreci ile birlikte teröristlerin faaliyet alanlarını tespit etme açısından çok ilerleme sağlandığı belirtilmektedir. COVID-19 salgının nedeniyle evden çalışma oranlarının yükseldiği dönemde siber saldırıların arttığından bahsedilen belgede suç örgütlerinin ve terör yapılarının bu durumdan faydalanabileceği, bu sebepten dolayı siber suçlarla mücadele etme konusunda etkili önlemler alınması gerekmektedir. Belgede 4 temel amaç belirlenmiştir. Bunlar (EU Security Union Strategy, 2020):

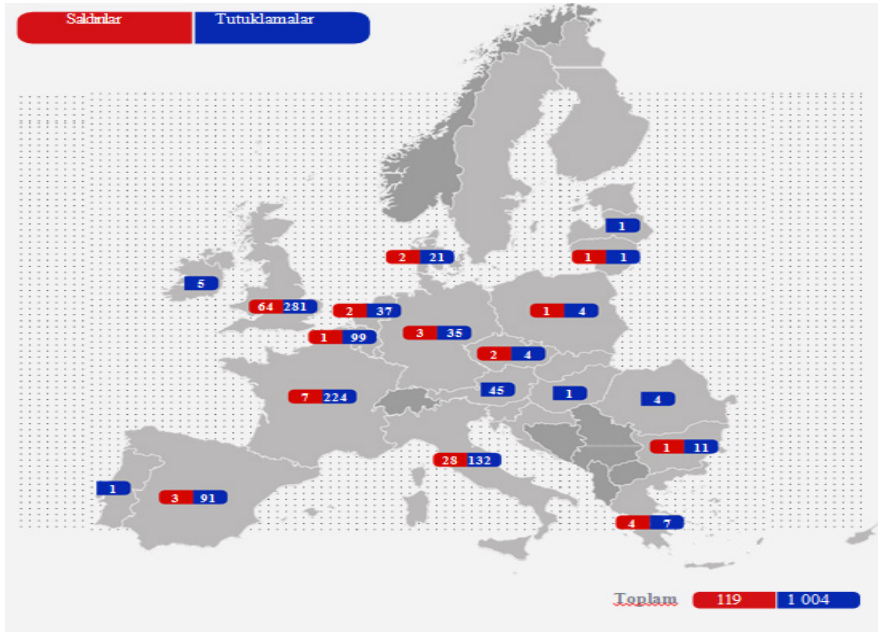
- Geleceğe hazır bir güvenlik ortamı yaratmak,
- Gelişen tehditlerle mücadele etmek,
- Avrupalıları terörizm ve organize suçtan korumak,

- **Güçlü bir Avrupa ekosistemi yaratmak.**

İçişleri’nden sorumlu Komisyon Üyesi Ylva Johansson “Evde veya kamusal alanda güvende olduğunuzu bilmek, çocuklarınız için, toplumda güven ve uyum sağlar. Bugün açıklanan Güvenlik Birliği Stratejisi ile AB’nin Avrupa genelinde insanları koruma, değişen tehditleri önleme ve bunlarla mücadele etme konusunda fark yaratabileceği alanlara odaklanıyoruz. Önümüzdeki yıllarda AB’nin iç güvenliği konusundaki çalışmaları, bugünden itibaren çocuk istismarı, uyuşturucu ve yasadışı ateşli silahlarla ilgili eylemlerle başa çıkacak bir sistem oluşturacaktır” yorumunda bulunarak, neden bir yenilemeye gidildiğini açıklamaktadır.

2020 AB Güvenlik Stratejisi’nde terörle mücadele, toplumun kutuplaşmasına, ayrımcılığa ve insanların radikal söylemlere karşı savunmasızlığını artıracak diğer faktörlere yönelik olarak başlıyor. Anti-radikalleşme çalışmaları erken tespit, dayanıklılık oluşturma, ayrıca toplumda iyileştirme ve yeniden bütünleşmeye odaklanmaktadır. **Yabancı teröristler de dâhil olmak üzere teröristlerin etkili bir şekilde kovuşturulması, bunu başarmak için sınır güvenliği mevzuatını güçlendirmek ve mevcut veri tabanlarını daha iyi kullanmak için adımlar atılmaktadır. Terörle mücadelede, örneğin terörizmin tüm finansman kaynaklarını kesmek için AB üyesi olmayan ülkeler ve uluslararası örgütlerle işbirliği de kilit rol oynamaktadır.**

Belgenin sonuç kısmında Birlik sınırları müktesebatının dünyadaki en güvenli yer olduğu belirtilmiştir. Güvenliğin herkesi etkileyen bir kavram olduğu ve tüm resmi kurumların, sosyal kuruluşların ve vatandaşların sorumluluk bilinciyle hareket etmelerinin gerektiği vurgulanmıştır. Stratejide uygulanması öngörülen tüm hallerde temel hak ve özgürlüklere değer verilmesi gerektiği açıklanmıştır.

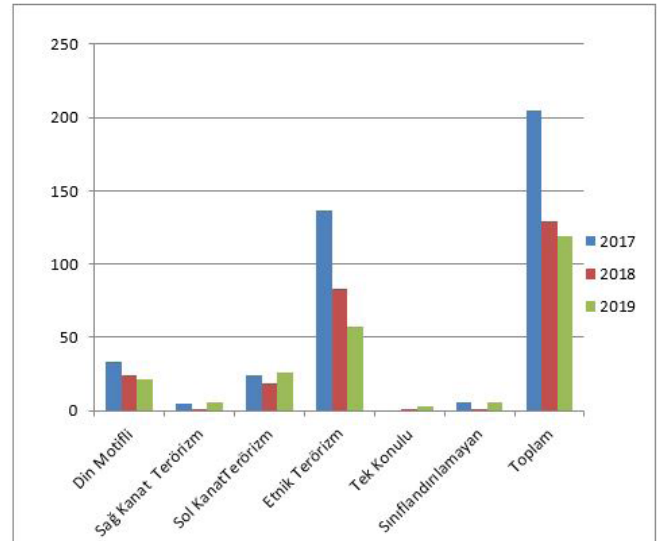

Şekil-2 Terör Saldırıları ve Tutuklanan Terörist Sayıları (EUROPOL Report, 2020: 10).

TERÖRİZM DURUM VE EĞİLİM RAPORLARI TERÖRİZM DURUM VE EĞİLİM RAPORLARI (TERRORİSM SITUATION AND TREND REPORT/TESAT)

EUROPOL tarafından 2007 yılından bu yana her sene hazırlanan bilgilendirme dokümanlarıdır. Raporun tanzim edilmesinin asli amacı Birlik sınırlarında yaşanan veya engellenen terörist faaliyetlerin analizinin yapılmasıdır (TESAT Report, 2019). TESAT raporlarında, terörizmle mücadelenin AB ve EUROPOL için en önemli öncelik olduğu ve üye devletlerin EUROPOL ve EUROJUST'a sağladığı bilgiler neticesinde terörizm alanında gelişmekte olan eğilimlerin belirlenmesi sağlanmaktadır. TESAT 2019 raporu 23 Haziran 2020'de yayınlanmıştır (EUROPOL Report, 2020). **Şekil-3'te sunulan istatistikî görseller ile 2019 senesinde Birlik sınırlarında gerçekleştirilen olayların analizi yapılacaktır.**

Aktardığımız bilgilerden de anlaşıldığı üzere 2019 yılı içerisinde Avrupa'da toplamda 119 terör saldırısı gerçekleştiği ve 1004 teröristin tutuklandığı belirtilmektedir. En fazla saldırı girişiminin İtalya'da ve en fazla tutuklamanın İngiltere'de gerçekleştiği anlaşılmaktadır. 2017'de Avrupa'da gerçekleştirilen toplam terör saldırısı oranının 2019 senesinde yaklaşık yarı yarıya düştüğü tespit edilmektedir. Bu aşamada Strateji Belgeleri kapsamında alınan tedbirlerin etkili olduğu ve ilerle-

Şekil-3 2017-2019 Yılları Arasındaki Terör Saldırılarının Nitelikleri (EUROPOL Report, 2020: 11).

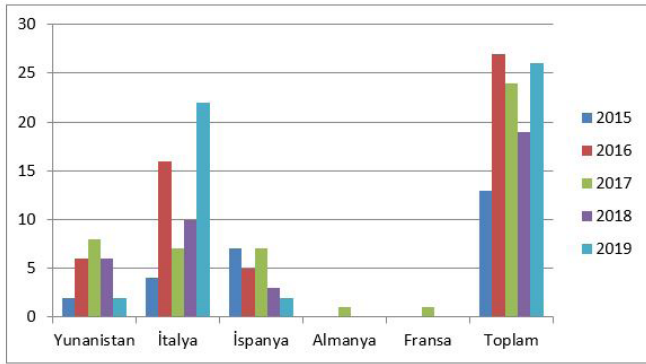
me kaydedildiği değerlendirilmektedir. 2017, 2018 ve 2019 yıllarında en çok saldırı etnik milliyetçi ve ayrılıkçı terör unsurları tarafından gerçekleştirilmiştir. 2015 yılından itibaren 2019 yılı dâhil olmak üzere Avrupa'da toplamda 5358 tutuklama gerçekleşmiştir. En fazla tutuklama 2017 yılında yapılmıştır. Din motifli terörizm dolayısıyla 5 senelik süreçte toplam 3057 tutuklama yapılmıştır. Din motifli terör örgütü üyesi olmak iddiası ile yapılan tutuklama oranlarının yüksek olması AB'nin özellikle din motifli terör faaliyetleri tehdidine karşı etkili önlemler alması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Üye Ülkeler	Din Motifli Terörizm	Sağ Kanat Terörizm	Sol Kanat Terörizm	Etnik Milliyetçi Terörizm	Tek Konulu Terörizm	Sınıflandırmayan Vakalar	Toplam
Belçika	1						1
Bulgaristan	1						1
Çekya					2		2
Danimarka	2						2
Fransa	7						7
Almanya	3						3
Yunanistan			2			2	4
İtalya	2		22			4	28
Litvanya		1					1
Hollanda	2						2
Polonya		1					1
İspanya			2	1			3
İngiltere	3	4		56	1		64
Toplam	21	6	26	57	3	6	119

Tablo-1 2019 Yılında Avrupa’da Gerçekleşen Terör Saldırıları (EUROPOL Report, 2020: 84).

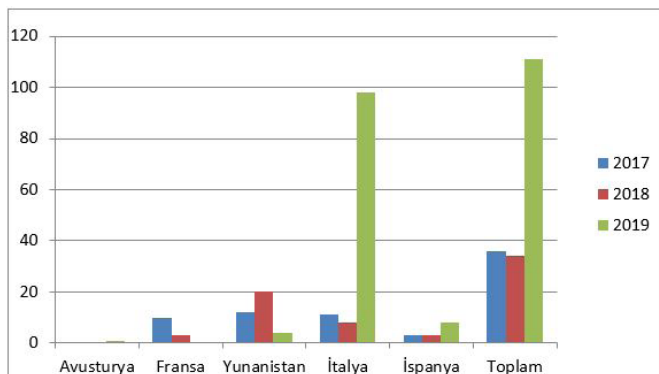
Sol Tandanslı Terör Örgütleri Raporları

Görselde 2015 ve 2019 yılları arasında sol terör ör-

Şekil-4 Sol Terör Örgütleri Tarafından Gerçekleştirilen Terör Saldırıları (2015-2019) (EUROPOL Report, 2020: 17).

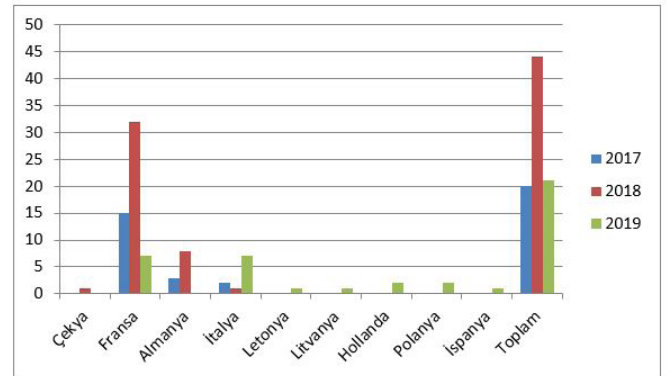
gütleri tarafından gerçekleştirilen terör saldırıları yer almaktadır. En fazla terör saldırısı 2016 yılında yaşanmıştır. Sol tandanslı terör örgütlerinin ise en fazla İtalya’da faaliyette bulunduğu anlaşılmaktadır.

Şekil-5 Sol Terör Örgütü Mensuplarının Tutuklanma Oranları (2017-2019) (EUROPOL Report, 2020: 16).

Tutuklanma oranlarından sol terör örgütü mensuplarının en fazla İtalya’da faaliyet sürdürdükleri anlaşılmaktadır.

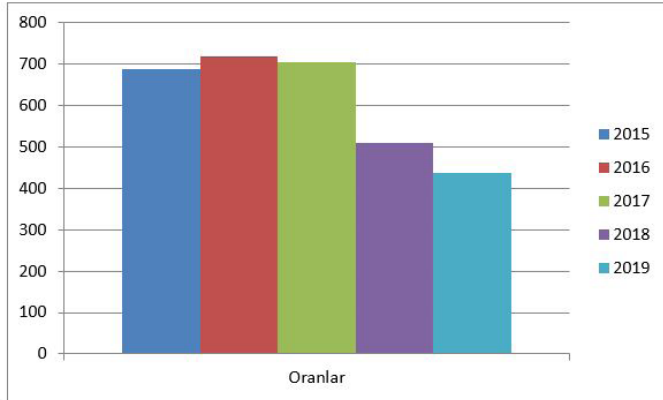
Sağ Tandanslı Terör Örgütleri Raporları

Şekil-6 Sağ Terör Örgütleri Tarafından Gerçekleştirilen Terör Saldırıları (2017-2019) (EUROPOL Report, 2020: 18).

Sağ kanat terör örgütlerinin Avrupa’da en fazla 2018 yılında faaliyet gösterdikleri anlaşılmaktadır. 2018 yılı ve 2019 yılı istatistikleri karşılaştırıldığında sağ tandanslı terör örgütleri mensuplarının tutuklanma oranında yarı yarıya düşüş bulunmaktadır.

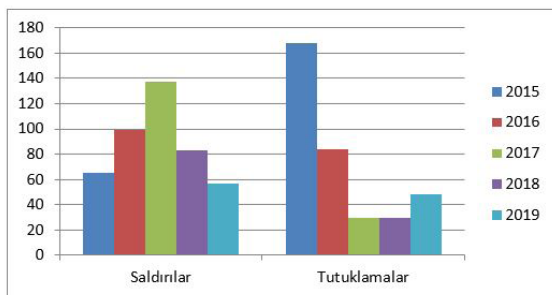
Din Motifli Terör Örgütleri

Şekil-7 Din Motifli Terör Örgütü Mensuplarının Tutuklanma Oranları (EUROPOL Report, 2020: 33).

Şekilde 2015-2019 yılları arasında din motifli terör örgütü mensuplarının tutuklanma oranları verilmiştir. En fazla tutuklama 2016 yılında meydana gelmiştir. Ancak 5 senelik süreç temel alındığında 2019 yılında diğer senelere nazaran ciddi bir düşüş görülmüştür. Bunun iki sebebi bulunabilir. Birincisi din motifli terör örgütü mensuplarına karşı strateji belgeleri sayesinde etkin önlemlerin alınmış olmasıdır. Tahmin edilen ikinci sebep ise Avrupa'nın İslam dinine karşı önyargısının biraz daha yumuşamaya başlamış olması ihtimalidir. Özellikle 11 Eylül 2001 Terör Saldırılarından sonra Avrupa genelinde Müslümanlara karşı ciddi bir önyargı oluşmuş ve gereksiz uygulamalara gidilerek büyük tepki çekilmiştir.

Etnik-Milliyetçi Terör Örgütleri

Şekil-8 Avrupa'da Gerçekleştirilen Etnik-Milliyetçi Terör Örgütü Saldırı Ve Tutuklama Durumları (EUROPOL Report, 2020: 56).

Avrupa'da gerçekleştirilen Etnik-Milliyetçi terör örgütü saldırı ve tutuklama durumları görselde verilmiştir.

Görüldüğü üzere en fazla saldırı 2017 yılında, en fazla tutuklama ise 2015 yılında gerçekleştirilmiştir. 2019 yılı incelendiğinde ise tutuklama sayılarında 2017 ve 2018 yılına göre artış bulunmakta ancak saldırı oranında bir önceki senelere göre ciddi bir düşüş gözlenmektedir.

SONUÇ

1993 yılında Maastricht Antlaşması'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte güvenlik ve terör kavramlarına önem atfedilmeye başlanmıştır. Ortak Dış ve Güvenlik Politikasının hayata geçirilmesi neticesinde ise ciddi güvenlik politikaları gündeme gelmiştir. Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikasının oluşturulması ile beraber kurumsal organların etkili hale gelmesi amaç edinilmiş ve terörle mücadele kapsamında ciddi önlemler alınmasına çalışılmıştır.

Kolektif bir yapılanma içerisinde olsa dahi 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'de gerçekleştirilen terör saldırıları sonrasında hiçbir devletin güvende olmadığı anlaşılmıştır. AB'nin bu tarihe kadar terörle mücadele konusunda önlem almaya yönelik girişimleri etkisiz kalmıştır. 11 Eylül 2001 Terör Saldırıları ile beraber AB, kolektif güvenliğin temini ve sürdürülebilir olması gerektiğini anlayarak 2003 yılında Avrupa Güvenlik Stratejisi'ni hazırlamıştır. Bundan tam 13 sene sonra ise 2016 yılında Küresel Avrupa Güvenlik Stratejisi AB Konseyi tarafından hazırlanmıştır. AB'nin hazırlanmış olduğu bu güvenlik stratejileri neticesinde kısa dönemde etkili önlemler alamadığı, AB üyesi devletler arasında istenilen işbirliği ve koordinasyon sürecini tesis edemediği anlaşılmaktadır. Bu süreç içerisinde oluşturulan diğer güvenlik belgeleri ile de etkili önlemler uygulamaya konulamamıştır. Zira Madrid ve Londra saldırılarının gerçekleşmesi terörle mücadele konusunda bazı tedbirlerin alınmasında etkisiz kaldığı gerçeğini yansıtmaktadır.

2007 yılından itibaren EUROPOL ve EUROJUST'ın üye devletlerden temin ettiği veriler çerçevesinde hazırlanan TESAT raporları incelendiğinde ise terörle mücadele konusunda ilgili kurumlara / kişilere önemli bilgiler sunduğu anlaşılmaktadır. Çalışmamız kapsa-

mında analiz edilen TESAT Raporları çerçevesinde AB'nin oluşturmuş olduğu güvenlik stratejileri ve yol haritaları neticesinde orta vadede ciddi atılımlar gerçekteleştirdiği anlaşılmaktadır. Terörle mücadele ve saldırıları en aza indirgeme konusunda tam bir güvenliğin tesis edilmesi ise imkânsızdır. Ancak istatistiki bilgiler neticesinde 2019 yılında diğer senelere nazaran terörist eylemlerde düşüş olduğu gözlenmiştir. Etkili önlemlerin alınması bu önlemler alınırken temel hak ve özgürlüklere saygı duyulacağının sürekli tekrarlanması AB'nin ulaşılmasını arzu ettiği bir durumdur. Ancak 11 Eylül 2001 Terör Saldırılarından sonra Birlik sınırlarında hayatlarını idame ettiren ya da belirli amaçlarla Avrupa'da bulunan Müslüman kişilere önyargıyla bakılması ve keyfi tutuklamaların yapılması din motifli terör kaynaklı tutuklamaların artmasına neden olmuştur.

Aktardığımız bilgilerden de anlaşıldığı üzere uzun dönemde AB'nin kendi güvenliğini sağlaması, terörist faaliyetlere karşı etkili önlemler alması ve aldığı bu önlemleri işbirliği çerçevesinde devam ettirmesi önemlidir. Ancak bazı durumlarda AB üyesi devletlerin ortak hareket kabiliyetine sahip ol(a)maması uygun önlemlerin alınmasını engellemektedir. Zira Birlik sınırları müktesebatında arzu edilen güvenli ortamın oluşturulması Güvenlik Strateji Belgelerinde belirtilen tedbirlerin eksiksiz uygulanmasına bağlıdır. AB'nin terörle mücadele kapsamında belirlemiş olduğu politika ve kararları tam anlamıyla uygulayamadığı müddetçe Birlik vatandaşlarının güvenliğini tam anlamıyla tesis edemeyeceği değerlendirilmektedir. Mutlak güvenliğin tesis edilmesinin imkânsız olduğu bilirse de AB tarafından diğer devletler ile kuracağı işbirliği ve koordine çerçevesinde gerekli önlemlerin alınması mümkündür. Ancak bunun sağlanması için kültürel ve dini açıdan tepki çeken açıklamaların önüne geçilmesi ve ılımlı politikalar takip edilmesi gerekmektedir. Birlik üyesi olmayan devletleri ve vatandaşları ötekileştirmeden çözüm önerilerinin diplomatik ortamda tartışmaya sunulması mümkündür. Hiç şüphesiz bu sayede tüm devlet ve organizasyonların terör örgütlerine karşı ortak bir tepki verilmesi sağlanabilecektir.

KAYNAKÇA

2004: Madrid Train Attacks (2011), BBC News retrieved from <https://www.bbc.com/news/av/world-europe-14666717> (e.t.: 02.01.2021)

AB Türkiye Delegasyonu. (2021), Schengen Bölgesi, retrieved from <https://www.avrupa.info.tr/tr/schengen-bolgesi-602> (Erişim Tarihi: 01.01.2021)

Argomaniz, J. (2009). Post-9/11 institutionalisation of European Union counter-terrorism: emergence, acceleration and inertia, *European Security*, 18:2, 151-172, DOI: 10.1080/09662830903460103

Barnutz, S. (2010). The EU's logic of security: politics through institutionalised discourses, *European Security*, 19:3, 377-394, DOI: 10.1080/09662839.2010.528397

Bunyan,T (1993), Trevi, Europol and the European State, retrieved from <https://www.statewatch.org/media/documents/news/handbook-trevi.pdf> (Erişim Tarihi: 02.01.2021)

Council Of The European Communities. (1992), Treaty on European Union, retrieved from https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/treaty_on_european_union_en.pdf, ss. 131. (Erişim Tarihi: 05.01.2021)

Council Of The European Union. (2005, November), The European Union Counter-Terrorism Strategy, retrieved from https://www.cvce.eu/content/publication/2013/10/21/c9acc196-6121-4269-81a6-b81b008217b6/publishable_en.pdf (Erişim Tarihi: 03.01.2021)

Council Of The European Union. (2008, December), Report on the Implementation of the European Security Strategy - Providing Security in a Changing World, retrieved from https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/reports/104630.pdf (Erişim Tarihi.: 15.01.2021)

Council Of The European Union. (2008, July), Revised Strategy on Terrorist Financing, retrieved from <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11778-2008-REV-1/en/pdf> (Erişim Tarihi:16.01.2021)

European Commission. (2010, November), Communication From The Commission To The European Parliament And The Council The EU Internal Security Strategy in Action: Five steps towards a more secure Europe retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52010DC0673> (Erişim Tarihi: 25.12.2020)

European Union Global Strategy. (2016), A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy, retrieved from https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eugs_review_web_0.pdf (Erişim Tarihi: 28.12.2020)

European Union International Security Sector Advisory Team (ISSAT) Report. (2008) Report on the Implementation of the European Security Strategy- Providing Security in a Changing World, retrieved from <https://issat.dcaf.ch/Learn/Resource-Library/Policy-and-Research-Papers/Report-on-the-Implementation-of-the-European-Security-Strategy-Providing-Security-in-a-Changing-World> (Erişim Tarihi: 10.01.2021)

European Union. (1997, November), Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, The Treaties Establishing The European Communities And Certain Related Acts, retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A11997D%2FTXT> (Erişim Tarihi: 28.12.2020)

European Union External Action Service. (2018, June), Implementing the Global Strategy: EU delivers on security and defence, retrieved from https://eeas.europa.eu/topics/eu-global-strategy/47517/implementing-global-strategy-eu-delivers-security-and-defence_en (Erişim Tarihi: 28.12.2020)

EUROPOL. (2020), EU Terrorism And Trend Report (TE-SAT), retrieved from <https://www.europol.europa.eu/tesat-report?page=0,1> (Erişim Tarihi: 25.12.2020)

FATF and Annual Report. (2020), Financial Action Task Force and Annual Report, retrieved from, <https://www.fatf-gafi.org/about/whatwedo/> and <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/brochuresannualreports/FATF-annual-report-2019-2020.pdf> (Erişim Tarihi: 19.12.2020)

Karabel,S (2016). Avrupa Birliği'nin 2016 Güvenlik Strateji Belgesi, BİLGESAM Avrupa Birliği Dergisi, No:1308, 1-9

Maastricht Antlaşması. (1992), retrieved from <https://antlasmalar.com/maastricht-antlasmasi/> (Erişim Tarihi: 02.01.2021)

NATO. (2005), Governing the Internet: The Extr ernalizing the Internet: The Extraterritorial Effects of General Data Protection Regulation, retrieved from <https://www.nato.int/docu/review/articles/2005/09/01/gijs-de-vries-eu-counter-terrorism-coordinator/index.html> and <https://digitalcommons.bowdoin.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1197&context=honorsprojects> (Erişim Tarihi: 27.12.2020)

O'Brien, P. (2016). Counter-terrorism in Europe: the elusive search for order, European Security, DOI: 10.1080/09662839.2016.1198896

zdal,B. (2020). Avrupa Birliği Siyasi Bir Cce Askeri Bir Solucan mı?, Dora Yayınları

Ray, M. (2005), London Bombings of 2005, Britannica, retrieved from <https://www.britannica.com/event/London-bombings-of-2005> (Erişim Tarihi: 02.01.2021)

Selchow, S. (2016). The construction of “European security” in The European Union in a changing global environment: a systematic analysis, European Security, 25:3, 281-303, DOI: 10.1080/09662839.2016.1199547

The European Commission. (2020, July), EU Security Union Strategy: Connecting the dots in a new security ecosystem, retrieved from https://ec.europa.eu/cyprus/news/20200724_1_en (Erişim Tarihi: 24.07.2020)

The European Commission. (November, 2010). First thoughts on the EU's Internal Security Strategy in Action: Five Steps Towards A More Secure Europe, retrieved from <https://www.statewatch.org/media/documents/news/2010/nov/eu-com-internal-security-strategy-nov-10.pdf> (Erişim Tarihi: 25.12.2020)

The European Council. (1995, December) European Commission Report- Law In The European Union, retrieved from https://www.europarl.europa.eu/summits/mad2_en.htm#annex3 (Erişim Tarihi: 26.12.2020)

The European Council. (2001, September), Conclusion and Plan of Action of the Extraordinary European Council Meeting, retrieved from [https://www.cvce.eu/en/obj/conclusions_and_plan_of_action_of_the_extraordinary_european_council_meeting_21_september_2001-en-a012ede7-96d9-4c37-a7ce-cae949ddf401.html#:~:text=Twitter-,Conclusions%20and%20Plan%20of%20Action%20of%20the,Council%20Meeting%20\(21%20September%202001\)&text=It%20approves%20a%20plan%20of,terrorism%20and%20strengthening%20air%20security](https://www.cvce.eu/en/obj/conclusions_and_plan_of_action_of_the_extraordinary_european_council_meeting_21_september_2001-en-a012ede7-96d9-4c37-a7ce-cae949ddf401.html#:~:text=Twitter-,Conclusions%20and%20Plan%20of%20Action%20of%20the,Council%20Meeting%20(21%20September%202001)&text=It%20approves%20a%20plan%20of,terrorism%20and%20strengthening%20air%20security) (Erişim Tarihi: 17.12.2020)

The European Council. (2004, March), Declaration on Combating Terrorism, retrieved from https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/79637.pdf (Erişim Tarihi: 26.12.2020)

The Member States Of The Council Of Europe. (1977, January), European Convention on the Suppression of Terrorism, retrieved from <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/090> (Erişim Tarihi: 03.04.2021)

Timeline. (2018, June), European cooperation in the area of security and defence, retrieved from https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/timeline_defence_june_2018.pdf (Erişim Tarihi: 28.12.2020)

Youngs, R. (2002). The European security and defence policy: What impact on the EU's approach to security challenges?, *European Security*, 11:2, 101-124, DOI: 10.1080/09662830208407533

Extended Summary

This study has been prepared with the aim of analyzing the effects of the terrorist attacks that humanity has faced for a long time on the European acquis. In this context, security and terrorism concepts were analyzed at the beginning of the study. With the regulations made in order to prevent terrorist incidents within the framework of norms and regulations, the methods of dealing with this problematic of decision-makers were tried to be explained. In this context, there is some information about how difficult it is to define the concept of terrorism. In this context, terrorism was defined in between the years 1930-1935 at the International Conferences for the Unification of Criminal Law held in Brussels in between the years 1930-1935. In these conferences, it was stated that terrorism, “*represents the terrorist act of the person or persons using the deliberate use of means that may pose a common danger. Meet the life, physical integrity or freedom of this action which threatens the state property shall be punished with the*” disclosures were made.

While terrorist attacks in general have harmed all states in the historical process, they have increased especially after 1991. Despite the fact that after the Cold War, with the ratification of the Maastricht Treaty (EU Founding Treaty) within the scope of the EU acquis, the decision to pursue more comprehensive ways of working on the fight against terrorism was taken, the terrorist bomb attack carried out in the Paris Metro in 1995 is actually a sign that no region in the world is safe.

The European Community (EC) first started to take initiatives in the 1970s to prevent terrorism and to raise the necessary awareness within the Community borders. Terrorism, Radicalism, Extremism, Violence and Internationalism (Terrorism, Radicalism, Extremism, Violence, Internationalism /TREVI) structuring established in 1977 appears as the first attempt. With the establishment of TREVI working groups, it was aimed to effectively coordinate the law enforcement units of the EC member states with each other and to create an effective defense mechanism against terrorism thanks to the collective working system established.

On January 27, 1977 in Strasbourg after a meeting with the European Convention on the Prevention of Terrorism (*European Convention On the Suppression of Terrorism*) it has entered into force. This contract prepared by the Council of Europe is still valid today. The most important feature of the convention is that it is the first official document created in the field of combating terrorism in the Union’s acquis. In 1977, a common legal system is starting to work in European Judicial Area (*European Judicial Area*) has been reached, but did not want to create a full conclusion on this matter.

As a result of the signing of the Treaty of Amsterdam, which amended the Treaty of the European Union, the Treaties establishing the European Communities and some related Laws on 10 November 1997, it was reported that terrorism, human trafficking and crimes against children, illegal drug trafficking and illegal arms smuggling, corruption and fraud would be fought. The Treaty , which entered into force on 1 May 1999 after France transmitted its last certificate of ratification to Italy, the depositary authority, by signatories to the constituent elements of criminal acts in the fields of organized crime, terrorism and illegal drug trafficking, and the minimum rules on penalties. It has been agreed to gradually adopt the determining measures. In this context, new regulations on terrorism have been implemented with the Amsterdam Treaty.

As a result of the terrorist acts carried out by the Al-Qaeda organization in the USA on September 11, 2001, it was understood that the danger became global and no state was completely safe. At the extraordinary meeting of the EU Council on 21 September 2001, attempts were made to gain the necessary momentum in the fight against terrorism and to establish solidarity and cooperation with the USA.

After the terrorist attacks in the USA make some arrangements by the European Council held in Madrid on 11 March 2004 and 191 people, the train bombing that killed and approximately 16 months after the attack in Lon-

don two different as a result of the bombing, it could not prevent 52 people from losing their lives. After these two attacks within the Union, it was understood that more serious measures should be taken in the fight against terrorism.

Two weeks after the terrorist attack in Madrid on 11 March 2004, a “*Declaration on Combating Terrorism*” was published in Brussels. Within the scope of this declaration, important decisions were made regarding the fight against terrorism. In particular, Europol and the European Judicial Cooperation Development Unit (*European Agency for the Enhancement of Judicial Cooperation/EUROJUST*) as organs effectively be used, the intelligence assessment stage will be increasing the capacity of acting EU units and decisions to be done in collaboration to prevent terrorists by supplying weapons were taken.

In the continuation of the study, the detailed analysis of the Security Strategy Documents put into effect by the EU in 2003, 2016 and 2020 was also tried to analyze the effects of the Anti-Terrorism Strategy and some Action Programs within the scope of Combating Terrorism. The arrangements made to prevent the financing of terrorism and the flow of money are also analyzed in this context. In the last section, TESAT Reports (Terrorism Situation and Trend Reports), prepared in the light of the information obtained and valued by EUROPOL and EUROJUST, were used and detailed analysis of terrorist-related incidents in Europe between 2015-2019 was made. Within the scope of the analysis in question, how different terrorist organizations carried out actions in which regions were tried to be evaluated on the basis of countries, supported by statistical information, and the study was concluded with the conclusions about the effectiveness of the measures taken within the scope of the legislation in order to prevent terrorism.